

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра _____ технології жирів та продуктів бродіння _____
(назва)

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ ДИСЦИПЛІНИ

Технологія галузі. Технологічні розрахунки, облік і звітність у галузі. Ч.1
_____ (назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший _____
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

галузь знань _____ 18 «Виробництво та технології» _____
(шифр і назва)

спеціальність _____ 181 «Харчові технології» _____
(шифр і назва)

спеціалізація _____ 181-01 «Технологія жирів і жирозамінників» _____
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ професійна підготовка _____
(загальна підготовка / професійна підготовка)

форма навчання _____ денна _____
(денна / заочна)

Розробник:

професор кафедри технології жирів
та продуктів бродіння,

доктор технічних наук, професор
(посада, науковий ступінь та вчене звання)

_____
(підпис)

І.М. Демидов
(ініціали та прізвище)

Змістовий модуль № 1

Тема 1. Ліпіди, терміни та визначення, Їх класифікація. Компоненти ліпідів.

Завдання на самостійну роботу

Показники складу та якості ліпідів і жирів. Використання функційних чисел для визначення якісних показників жирової продукції.

Тема 2. Вуглеводневі компоненти ліпідів, їх поширеність у природі, способи одержання в техніці..

Завдання на самостійну роботу

Методи аналізу жирів та ліпідів методами «микрої» хімії. Можливості традиційних та нових методів при аналізі складу та якісних показників жирів та ліпідів.

Практичні завдання

Поняття про кислотне число та число нейтралізації. Вирішення задач, що спираються на поняття про КЧ та ЧН. Значення цих чисел у хімії ліпідів та технології галузі.

Тема 3. Кислоти ліпідів. Їх номенклатура, фізичні, хімічні властивості та значення.

Завдання на самостійну роботу

Методи аналізу жирів та ліпідів за допомогою сучасних приладів. Можливості традиційних та нових методів при аналізі складу та якісних показників жирів та ліпідів.

Тема 4. Спирти ліпідів. Їх номенклатура, фізичні, хімічні властивості та значення.

Завдання на самостійну роботу

Механічні Методи вилучення ліпідів з рослинної і тваринної сировини, їх порівняльна характеристика, переваги та недоліки.

Практичні завдання

Поняття про ефірне число та число омилення. Вирішення задач, що спираються на поняття про ЕфЧ та ЧО. Значення цих чисел у хімії ліпідів та технології галузі.

Тема 5. Ацилгліцероли. Їх номенклатура, фізичні, хімічні властивості та значення.

Завдання на самостійну роботу

Екстракційні Методи вилучення ліпідів з рослинної і тваринної сировини, їх порівняльна характеристика, переваги та недоліки.

Тема 6. Речовини супутні ацилгліцеролам.

Практичні завдання

Поняття про гідроксильне число та карбонільне число. Вирішення задач, що спираються на поняття про ОНЧ та СОЧ. Значення цих чисел у хімії ліпідів та технології галузі.

Тема 7. Окислення вуглеводнів за ланцюговим вільнорадикальним механізмом. Шляхи утворення та подальшого перетворення кисневмісних сполук при окисленні ліпідів.

Тема 8. Кінетичні закономірності процесу окиснення ліпідів.

Практичні завдання

Поняття про Йодне число. Вирішення задач, що спираються на поняття про ЙЧ. Значення цього числа у хімії ліпідів та технології галузі.

Завдання на самостійну роботу

Шляхи утворення та подальшого перетворення сполук з гідроксильною групою при окисленні ліпідів.

Шляхи утворення та подальшого перетворення сполук з карбонільною групою при окисленні ліпідів.

Шляхи утворення та подальшого перетворення сполук з епоксидною групою при окисленні ліпідів.

Шляхи утворення та подальшого перетворення сполук з кислотною групою при окисленні ліпідів.

Змістовий модуль №2

Тема 9. Каталізатори процесу окиснення.

Роль гідропероксидів в цепній реакції окиснення жирів.

Завдання на самостійну роботу

Гомогенні каталізатори процесу окиснення.

Тема 10. Інгібітори процесу ланцюгового окиснення. Їх класифікація.

Завдання на самостійну роботу

Гетерогенні каталізатори процесу окиснення.

Практичні завдання

Поняття про пероксидне, кислотне число. Вирішення задач, що спираються на поняття про ПерЧ. Значення цього числа у хімії ліпідів та технології галузі.

Тема 11. Речовини ліпідного характеру, що є супутніми речовинами жирів (фосфоліпіди, гліколіпіди, воски, вітаміни і т.п.).

Завдання на самостійну роботу

Класифікація харчових продуктів і вибір методів вилучення з них ліпідів.

Тема 12. Ефірні олії, їх поширеність у природі, загальні властивості, значення.

Практичні завдання

Поняття про неомилювані речовини. Вирішення задач, що пов'язані з поняттям про вміст неомилюваних речовин. Значення цього поняття в хімії ліпідів та технології галузі.

Тема 13. Компоненти ефірних олій, їх хімічна природа та деякі інші властивості.

Тема 14. Препаративне вилучення ліпідів з органічної сировини та харчових продуктів.

Завдання на самостійну роботу

Методи вилучення ліпідів з харчових продуктів з високим вмістом жиру (загальний огляд), їх порівняльна характеристика, переваги та недоліки.

Методи вилучення ліпідів з харчових продуктів з низьким вмістом жиру (загальний огляд), їх порівняльна характеристика, переваги та недоліки.

Практичні завдання

Вміст жирних кислот в ліпідах та жирах. “Зв'язані” та “вільні” жирні кислоти. Вирішення задач, що пов'язані з цими поняттями. Їх значення в хімії ліпідів та технології галузі.

Тема 15. Вільні, зв'язані, та міцно зв'язані ліпіди в технологічній сировині.

Завдання на самостійну роботу

Особливості вилучення вільних, зв'язаних, та міцно зв'язаних ліпідів з технологічної сировини.

Залежності методів вилучення жирів від агрегатного стану харчового продукту та вмісту жиру в ньому.

Тема 16. Аналіз ліпідів харчових продуктів. Показники безпеки та якості жирових компонентів харчових продуктів.

Завдання на самостійну роботу

Методи визначення вмісту ліпідів (і жирів) в харчових продуктах без вилучення ліпідів з них.

Теоретичні основи методів розробки рецептур харчових жирових продуктів з бажаним вмістом жирних кислот та інших компонентів продукту.

Практичні завдання

Поняття про анізидинове число. Вирішення задач, що спираються на поняття про АЧ. Значення цього числа у хімії ліпідів та технології галузі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1.	Хімія жирів. / За ред. Ф. Ф. Гладкого. – Харків: НТУ „ХП”, 2002.- 452 с.
2.	Домбровский А.В., Найдин В.М. «Органічна хімія» - К.: Вища школа, 1992.
3.	Щербаков В. Г. Биохимия и товароведение масличного сырья. – М.: Агропромиздат, 1991. – 304 с.
4.	Денисов Е. Т. , Агабеков В. Е., Мицкевич Н. Н. Окисление кислородсодержащих соединений. – Минск.: Навука, 1978. – 512 с.
5.	Сидоров И.И., Турншева Н.А., Филеева Л.П., Ясюкевич Е.И «Технология натуральных эфирных масел и душистых синтетических веществ» - М.: Лёгкая пищевая промышленность, 1984.
6.	Арутюнян Н. С. , Корнена Е. П. Фосфолипиды растительных масел. – М.: Агропромиздат, 1986. – 426 с.
Допоміжна література	
9.	Копейковский В. М., Данильчук С. И., Гарбузова Г. И. И др.. Технология производства растительных масел. – М.: Легкая промышленность, 1982.- 414с.
10.	Братус И.И. «Химия душистых веществ» - М.: Высшая школа, 1992.
11.	Копейковский В. М., Мосян А. К. Лабораторный практикум по технологии производства растительных масел. –М.: Агропромиздат, 1990.- 101 с.
12.	Пищевая химия. / под ред. Нечаева А. П. – Санкт-Петербург.: Гиорд, 2001.- 592 с.
13.	Арутюнян Н. С., Аришева Е. А., Янова Л. И. Лабораторный практикум по технологии переработки жиров.- М.: Агропромиздат, 1991. -160 с.
14.	Руководство по методам исследования, теххимическому контролю и учету производства в масложировой промышленности / Под ред. Ржехина В. П. и Сергеева А. Г. – Л.: ВНИИЖ. Шесть томов.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. Кафедра технології жирів та продуктів бродіння Національного технічного університету «ХП»: <https://web.kpi.kharkov.ua/tg/>
2. Асоціація «Укроліяпром»: <http://www.ukroilprom.org.ua>
3. American Oil Chemists' Society: <https://www.aocs.org>
4. Food and Agriculture Organization of the United Nations: <http://www.fao.org/home/en/>
5. The U.S. Department of Agriculture: <https://www.usda.gov>